

ถอดบทเรียนโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทาง เกษตรทฤษฎีใหม่ของวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี

ในอดีตเกษตรกรไทยทำการผลิตแบบดั้งเดิมที่อาศัยภูมิปัญญาพื้นบ้าน และเชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติต่อมาการพัฒนาประเทศไทยตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาตามแนวคิด การพัฒนากระแสหลักที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการตลาด และการส่งออก ได้ก่อให้เกิดผลการพัฒนาทั้งทางบวก และลบ ซึ่งรัฐบาลโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปยอมรับผลการพัฒนาในช่วงดังกล่าว เศรษฐกิจดีสังคมมีปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ยั่งยืน ทำให้คนไทยจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนได้พยายามผลึกกำลังกันแก้ปัญหาเพื่อวิเคราะห์สาเหตุ และสังเคราะห์ทางออกของปัญหาเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการอย่างบูรณาการ เป็นผลให้เกษตรกรไทยเกิดการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากรูปแบบเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมซึ่งมีการพึ่งพาธรรมชาติในการทำเกษตรแบบผสมผสาน กลายเป็นการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยว คือ การทำเกษตรเพียงอย่างเดียว หนึ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่ต้องพึ่งปัจจัยภายนอก ก่อให้เกิดผลกระทบที่ทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยเฉพาะความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงในช่วงต่อมาเป็นลำดับ

เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ชี้ให้เห็นถึงการจัดการทรัพยากรสำหรับทำมาหากิน คือ ที่ดิน และแหล่งน้ำ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบของการทำเกษตรกรรมรูปแบบหนึ่งที่ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานให้กับประชาชนคนไทยนำไปใช้ นำไปปฏิบัติเพื่อการดำรงชีพ ทฤษฎีใหม่มีพื้นฐานแนวคิดทางการเกษตรแบบผสมผสาน โดยมุ่งเน้นระบบเศรษฐกิจแบบการผลิตเพื่อยังชีพ เพื่อให้เกษตรกรมีผลผลิตพอกินตลอดปี ซึ่งเป็นการพัฒนาแนวใหม่สำหรับกำลังพลของ กองทัพบก ในอันที่จะก้าวไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี พอกินพอกิน สามารถ

พึ่งตนเองได้ ขณะเดียวกันก็จะนำพาสังคม และประเทศชาติไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืนได้ในที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยในส่วนของ โครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ของวัดมงคลชัยพัฒนาจังหวัดสระบุรี โดยจะทำการศึกษาวิจัยถึง เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ แนวคิดพื้นฐานของเกษตรทฤษฎีใหม่ ประโยชน์ของเกษตรทฤษฎีใหม่ ปัญหา และอุปสรรคของเกษตรทฤษฎีใหม่ ความสำคัญ และความสำเร็จของเกษตรทฤษฎีใหม่ รวมถึงการนำเกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยมุ่งเน้นพัฒนาพื้นที่ขนาดเล็กที่มีสภาพแห้งแล้ง ให้เป็นศูนย์กลางในการบริการด้านการเกษตรกรรม และอื่น ๆ รวมทั้งสาธิตให้ราษฎรสามารถนำไปเป็นรูปแบบการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ และสามารถพึ่งตนเองได้ ให้วัด และประชาชน รวมทั้งหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน และให้เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำกินน้อย สามารถยกระดับผลผลิตในไร่นาของตนเองให้สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่งบนรากฐานของความประหยัด และความสามัคคีในท้องถิ่น

“ทฤษฎีใหม่” เป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ชี้ให้เห็นถึงการจัดการทรัพยากรสำหรับทำมาหากิน คือ ที่ดิน และแหล่งน้ำ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบของการทำเกษตรกรรมรูปแบบหนึ่งที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานให้กับประชาชนคนไทยนำไปใช้ นำไปปฏิบัติเพื่อการดำรงชีพ ทฤษฎีใหม่มีพื้นฐานแนวคิดทางด้านการเกษตรแบบผสมผสาน โดยมุ่งเน้นระบบเศรษฐกิจแบบการผลิตเพื่อยังชีพ เพื่อให้เกษตรกรมีผลผลิตพอกินตลอดปี หลังจากนั้นผลผลิตที่เหลืออาจนำมาแปรรูปหรือนำมาจำหน่าย เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับเกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งทฤษฎีใหม่นี้เป็นการบูรณาการศาสตร์แขนงต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อาทิ การเกษตร การอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี การบริหารจัดการ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาแนวใหม่สำหรับประชาชน และชุมชนทั่วประเทศ ในอันที่จะก้าวไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี พอกินพอกิน สามารถพึ่งตนเองได้ ขณะเดียวกันก็จะนำพาสังคม และประเทศชาติไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืนได้ในที่สุด การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการกล่าวถึง

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีใหม่ ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ ปัญหาและอุปสรรคของทฤษฎีใหม่ ข้อควรระมัดระวังสำหรับทฤษฎีใหม่ ความสำคัญ และความสำเร็จของทฤษฎีใหม่ รวมถึงเกษตรทฤษฎีใหม่ของวัดมงคลชัยพัฒนาจังหวัดสระบุรี

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา แบ่งพื้นที่ดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง แปลงساتิตการเกษตรแบบผสมผสาน จำนวน 16 - 2 - 23 ไร่ ดำเนินการทดสอบ และพัฒนาระบบการปลูกพืชผักสวนครัวในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ สวนพืชตระกูลมะสวนพืชสมุนไพร สวนผลไม้ในที่ดิน สวนพรรณไม้หอมเฉลิมพระเกียรติ รวมถึงการขุดสระน้ำสำหรับเลี้ยงปลา และปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน เป็นต้น

ส่วนที่สอง แปลงساتิตเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 15 - 2 - 24 ไร่ แบ่งพื้นที่ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ 30 - 30 - 30 - 10 โดยสัดส่วนดังกล่าวได้นำมาปรับตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ของวัดมงคลชัยพัฒนา ในสัดส่วน 16 - 35.5 - 24.5 - 24 โดยแต่ละส่วนประกอบด้วย

- ส่วนที่หนึ่ง ร้อยละ 16 พื้นที่ประมาณ 2.5 ไร่ ดำเนินการขุดสระกักเก็บน้ำขนาด 55 เมตร ยาว 71 เมตร ลึก 5 เมตร สามารถเก็บกักน้ำได้ประมาณ 18,000 ลูกบาศก์เมตร เพื่อนำน้ำมาใช้ในฤดูแล้ง นอกจากนี้ ในสระยังได้เลี้ยงปลานิล และปลาตะเพียน เพื่อเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง
- ส่วนที่สอง ร้อยละ 35.5 พื้นที่ประมาณ 5.5 ไร่ พัฒนาพื้นที่เป็นแปลงนาข้าว โดยหลังฤดูเก็บเกี่ยวสามารถปรับสภาพดินเพื่อทำการปลูกพืชไร่ พืชผักชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพดหวาน มะระ ถั่วเขียว เป็นต้น

- ส่วนที่สาม ร้อยละ 24.5 พื้นที่ประมาณ 3.8 ไร่ ทำการเกษตรอื่น ๆ เช่น ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชสมุนไพร เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือจากการนำมาบริโภค ก็นำไปจำหน่าย โดยเลือกปลูกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และความต้องการของตลาด ตัวอย่างของพืชที่ปลูก คือ อ้อย กล้าย กระถิน พริกชี้หนู มะกรูด เป็นต้น
- ส่วนที่สี่ ร้อยละ 24 พื้นที่ประมาณ 3.7 ไร่ เป็นส่วนของที่อยู่อาศัย ถนน และเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนการปลูกผักสารพิษ เพื่อบริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายเป็นการลดค่าใช้จ่าย และเสริมรายได้ในครัวเรือน

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาชุมชนไว้หลายแนวทาง แนวพระราชดำริ ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ แนวพระราชดำริเรื่อง การเกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า “ทฤษฎีใหม่ของในหลวง”

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ คือ การพัฒนาด้านการเกษตร โดยทำการเพาะปลูกพืชหลายอย่างในที่เดียวกัน หรือปลูกผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน โดยได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้มูลนิธิชัยพัฒนาทดลองทำการเกษตรทฤษฎีใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2532 ในที่ดินประมาณ 15-16 ไร่ ที่มีสภาพแห้งแล้ง ขาดธาตุอาหาร ซึ่งอยู่ติดกับวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี โดยใช้หลักการประสานงานระหว่าง “ชาวบ้าน” “วัด” และ “ราชการ” เรียกว่า “บวร” ทรงให้วัดเป็นศูนย์กลางความร่วมมือ เพราะทรงมีวัตถุประสงค์ให้ชาวบ้าน วัด และราชการได้รู้จักสามัคคีช่วยเหลือกันพัฒนาท้องถิ่น หลังจากทดลองจนประสบผลสำเร็จในปี 2535 จึงขยายผลไปดำเนินการที่บ้านกุดต่อแก่น ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นถิ่นทุรกันดาร แห้งแล้งมาก อาศัยเพียงน้ำค้างหล่อเลี้ยงเมล็ดข้าวเท่านั้น นา ไร่ ได้ผลผลิตเพียง 2 - 3 ถังต่อไร่ เมื่อนำหลักการพัฒนาทฤษฎีใหม่ไปใช้ก็ประสบผลสำเร็จ โดยได้ผลผลิตไร่ละกว่า 20 ถัง ทำให้ชาวบ้านมีความสุข บุตรหลานที่จากไปต่างถิ่นก็กลับมาอยู่บ้านกับครอบครัวอย่างอบอุ่น¹

ทฤษฎีใหม่ (New theory) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โครงการพัฒนาพื้นที่เกษตรน้ำฝน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ แท้จริงแล้ว พระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำมานานแล้ว โดยให้เกษตรกรทำการปลูกพืชหมุนเวียน และ/หรือ ปลูกพืชไว้ให้หลายหลากชนิดบนพื้นที่เดียวกันอย่างที่เราเรียกว่า “ไโรนาผสมผสาน” หรือ “ไโรนาสวนผสม” ด้วยวิธีการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสมด้วยการใช้ประโยชน์ในที่ดิน โดยให้มีการจัดสร้างแหล่งน้ำในที่ดินสำหรับการทำการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ให้มีรายได้ไว้ใช้จ่าย และมีอาหารไว้สำหรับบริโภคตลอดปี เพื่อเป็นการเฉลี่ยความเสี่ยงไม่ให้เกิดความเสียหายเมื่อตลาด หรือสภาพแวดล้อมเกิดความแปรปรวน หรือเกิดวิกฤติขึ้น² เรื่องนี้ พระองค์ได้ทรงนำมาเน้นย้ำอีกครั้งเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2537 โดยสาระเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่มีเนื้อความ ดังนี้

“ทฤษฎีใหม่นี้มีได้เป็นการแจกจ่ายที่ดิน เป็นที่ดินของประชาชนเอง เรื่องนี้เริ่มต้นที่จังหวัดสระบุรี ที่ต้องพูดเพราะว่า แม่ได้พูดเรื่องที่เป็นต้นเหตุของเรื่องนี้มาแล้ว แต่ว่าไม่ได้พูดอย่างชัดแจ้ง เรื่องนี้เริ่มที่สระบุรีเมื่อหลายปีแล้ว ก่อนหน้านั้นได้มีจินตนาการความคิดฝัน ไม่ได้ไปดูตำราไม่ได้ค้นตำรา แต่ค้นในความคิดฝันในจินตนาการ เรานึกถึงว่าจะต้องมีแห่งหนึ่งที่จะเข้ากับเรื่องของเรา”

“เรื่องของเราเกี่ยวข้องกับบุคคลหนึ่งที่มีบรรพบุรุษมาจากอินเดีย ผ่านลังกาแล้วมายังเมืองไทยบรรพบุรุษเขาไปพระพุทธรูปสระบุรี พระเจ้าอยู่หัวในครั้งก่อนโน้น โปรดเสด็จไปสระบุรีกับเสนาม้ายเพื่อนมัสการพระพุทธรูปสระบุรี ใกล้อำเภอมือง มีวัดแห่งหนึ่งชื่อว่า วัดมงคล เขาชอบเพราะคำว่า มงคล นั้นมันดี มันเป็นมงคล มันก้าวหน้า เขาผ่านมา และได้ไปดูวัดแห่งนั้น ได้บริจาคเงินให้กับวัดสำหรับสร้างอุโบสถ และให้เงินส่วนหนึ่งสำหรับสร้างฝาย เพราะที่ตรงนั้นไม่ค่อยเหมาะสมสำหรับทำนา นี่ก็ประมาณ 90 ปีมาแล้ว ลงท้ายเรื่องนี้ซึ่งเป็นเรื่องในจินตนาการก็เป็นจริง”

ได้ดูแผนที่สระบุรีทุกอำเภอ หา ๆ ไปลงท้ายได้เจอวัดชื่อมงคลอยู่ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร แล้วก็เหมาะในการพัฒนา จึงไปซื้อที่ซื้อด้วยเงินสด และเพื่อนฝูงได้ร่วมบริจาคเงินจำนวนหนึ่ง ได้ซื้อ 15 ไร่ ที่ใกล้วัดมงคล หมู่บ้านวัดใหม่มงคล ได้ส่งคนไปพบชาวบ้าน เขาก็ไม่ทราบว่ามาจากไหน ไปพบชาวบ้านสืบถามว่าที่นี่มีที่จะขายไหม เขาก็เชิญขึ้นไปบนบ้าน แล้วเขาก็บอกว่าตรงนี้มี 15 ไร่ที่เขาจะขาย ในที่สุดก็ซื้อก่อนตั้งมูลนิธิชัยพัฒนาก็เป็นเวลาประมาณ 7 ปี ไปซื้อที่ตรงนั้นคนพวกนั้นก็งัดกัน เขาเล่าให้ฟังว่ามีคนเขาฝันว่า พระเจ้าอยู่หัวมาแล้วก็มาช่วยเขา เขาก็ไม่ทราบว่าคนที่มานี้เป็นใคร แต่สักครู่หนึ่งเขามองไปที่ปฏิทินเขามองดู เอ๊ะ คนนี้ คนที่อยู่ข้างหลังพระเจ้าอยู่หัวนั่น เอ๊ะ คนนี้ก็อยู่ข้างหลังพระเจ้าอยู่หัวในรูปใกล้ ๆ เขาก็เลยนึกว่า เอ๊ะ พวกนี้มาจากพระเจ้าอยู่หัว เขาก็เลยบอกว่า ขายที่นั่น ก็เลยซื้อที่ 15 ไร่ และไปทำศูนย์บริการทางราชการโดยกรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ทางนายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี ได้ช่วยกันทำโครงการนี้ โครงการนี้ใช้เงินของมูลนิธิชัยพัฒนาส่วนหนึ่ง ใช้เงินของราชการส่วนหนึ่ง โดยวิธีขุดบ่อน้ำเพื่อใช้น้ำนั้นมาทำการเพราะปลูกตาม “ทฤษฎีใหม่” ซึ่ง “ทฤษฎีใหม่” นี้ยังไม่เกิดขึ้น พอขุดบ่อน้ำนั้นต่อมาก็ซื้อที่อีก 30 ไร่ ก็กลายเป็นศูนย์พัฒนา แต่ว่าหลักมีว่าแบ่งที่ดินเป็นสามส่วน ส่วนหนึ่งเป็นที่สำหรับปลูกข้าว อีกส่วนหนึ่งสำหรับปลูกพืชไร่ พืชสวน และก็มีทั้งสำหรับขุดสระน้ำ ดำเนินการไปแล้ว ทำอย่างธรรมชาติอย่างชาวบ้านในที่สุดก็ได้ข้าว และได้ผักขายข้าว และผักนี้มีกำไร 2 หมื่นบาทต่อปี หมายความว่า โครงการนี้ใช้การได้ เมื่อใช้งานได้ก็ขยายโครงการ “ทฤษฎีใหม่” นี้ โดยให้ทำที่อื่น นอกจากมีสระน้ำในที่นี้แล้วจะต้องมีอ่างเก็บน้ำที่ใหญ่กว่าอีกแห่งเพื่อเสริมสระน้ำ ในกรณีนี้ ก็ได้รับความร่วมมือจากบริษัทเอกชนซื้อที่ด้วยราคาที่เป็นธรรม ไม่ใช่ไปเวนคืน และสร้างอ่างเก็บน้ำในบริเวณนั้น บริเวณที่พัฒนาแบบใหม่ ถึงเรียกว่า “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งเข้าใจว่า จะดำเนินการไปได้ แต่ในที่อื่นยังไม่ทราบว่าทำได้ หรือไม่ ที่นายก ๆ บอกว่า จะขยายทฤษฎีนี้ไปทั่วประเทศ ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะทำได้ หรือไม่ เพราะว่าต้องมีปัจจัยสำคัญ คือ ปัจจัยน้ำ แล้วก็ต้องสามารถที่จะให้ประชาชนเข้าใจ และยินยอม ถ้าเขาไม่ยินยอมก็ทำไม่ได้”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงห่วงใยพสกนิกรชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาวะการขาดแคลนน้ำในการอุปโภค และบริโภค ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการทำการเกษตรในประเทศไทยตลอดเวลา ดังพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2529 ความว่า

“...หลักสำคัญคือว่า ต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้...”

พระราชดำรัสดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยึดเป็นหลักในการให้ความช่วยเหลือพสกนิกรในชนบท อันเป็นพื้นฐานการคิดค้นทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นการปฏิบัติการเพื่อหาน้ำให้เกษตรกร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทำการศึกษา และวิจัยเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่มาเป็นเวลานานนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ในพื้นที่ส่วนพระองค์ขนาด 16 ไร่ 2 งาน 23 ตารางวา ไกล้วัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ทรงมอบให้มูลนิธิชัยพัฒนาที่ทรงจัดตั้งขึ้นมาดำเนินการ เพื่อเสริมโครงการของรัฐ ทั้งนี้ ก่อนที่จะทรงนำเอกสารออกเผยแพร่อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2537 นั้น ทรงให้จัดตั้งศูนย์บริหารการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ อยู่ในความรับผิดชอบของมูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อเป็นต้นแบบสาธิตการพัฒนาด้านการเกษตร โดยประสานความร่วมมือระหว่างวัด ราษฎร และรัฐ ทำการเผยแพร่อาชีพการเกษตร และจริยธรรมแก่ประชาชนในชนบท โดยทรงหวังว่า หากประสบความสำเร็จก็จะใช้เป็นแนวทางสาธิตในท้องที่อื่น ๆ ต่อไป

การที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ให้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ และศรัทธา เพื่อก่อให้เกิดการประสานการพัฒนาทั้งด้านวัตถุ และด้านจิตใจ พร้อมกับเป็นสถานที่ให้ความรู้ อบรม และแลกเปลี่ยนวิทยากรด้านการเกษตรกรรม เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีความขยัน ซื่อสัตย์ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีรายละเอียด ดังนี้³

1. เพื่อพัฒนาพื้นที่ขนาดเล็กที่มีสภาพแห้งแล้ง ให้เป็นศูนย์กลางในการบริการด้านการเกษตรกรรมและอื่น ๆ รวมทั้งสาธิตให้ราษฎรสามารถนำไปเป็นรูปแบบการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ และสามารถพึ่งตนเองได้
2. เพื่อให้วัด ประชาชน รวมทั้งหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน
3. เพื่อให้เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำกินน้อย สามารถยกระดับผลผลิตในไร่น้ำของตนเองให้สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง บนรากฐานของความประหยัด และความสามัคคีในท้องถิ่น

การดำเนินงานพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 แปลง เพื่อศึกษา และสาธิตการเกษตรกรรมแก่ราษฎรให้สามารถนำรูปแบบการปฏิบัติจากสภาพพื้นที่จริงไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาในพื้นที่ของตนเองต่อไป ดังนี้

พื้นที่แปลงที่ 1 เป็นแปลงสาธิตการเกษตรกรรมแบบผสมผสาน โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ทำการปรับปรุงบำรุงอินทรีย์วัตถุเพิ่มขึ้น จากนั้นศึกษา และสาธิตการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ เช่น ส่วนพืชตระกูลมะ สวนสมุนไพร สวนไม้ผลในที่ดิน สวนมะลิ สวนพรรณไม้หอมเฉลิมพระเกียรติ แปลงทดสอบการปลูกต้นไม้ต่างระดับในสภาพยกร่อง ซึ่งได้แก่ กระท้อน ส้มโอ มะปราง มะขาม ลำไย ลิ้นจี่ มังคุด และชุดสระน้ำสำหรับเลี้ยงปลา พร้อมกับปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ตลอดจนเพื่ออนุรักษ์ดิน และน้ำ นอกจากนี้ ยังมีโรงเพาะเห็ดเพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาศึกษา และนำผลการทดลองจากการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ไปปฏิบัติกับพื้นที่ของตนเองต่อไป

พื้นที่แปลงที่ 2 แปลงสาธิตทฤษฎีใหม่จำนวน 15 - 2 - 24 ไร่ ดำเนินการด้านเกษตรกรรมตามแนวทางทฤษฎีใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานดำริไว้ ซึ่งเป็นหลักการ และรูปแบบอันสำคัญต่อการพัฒนาด้านเกษตรกรรม เป็นการบริหารจัดการที่ดิน และแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตรในรูปแบบใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาของเกษตรกรรายย่อย ที่มีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ย 10 - 15 ไร่ และมีสภาพแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ และ

ธาตุอาหารในดินให้มีสภาพที่สมบูรณ์ และสามารถทำประโยชน์ได้สูงสุด เพื่อให้พอยู่พอกิน ไม่ต้องรวยมากแต่พอกินไปตลอดทั้งปี⁴

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรียกแนวคิดนี้ว่า “ทฤษฎีใหม่ หรือ New Theory” นั้น สมพล พันธุ์มณี⁵ อธิบายไว้ว่าเป็นเพราะสาเหตุ ดังนี้

1. เป็นการบริหาร และจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร ซึ่งไม่เคยมีใครคิดมาก่อน
2. มีการคำนวณโดยหลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียงพอต่อการเพาะปลูกได้ตลอดปี
3. มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย โดยมีถึงสามขั้นตอนของการจัดสรรทรัพยากร

กล่าวได้ว่า พระราชดำริแนวคิดทฤษฎีใหม่เป็นแนวทาง หรือหลักการในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นา คือ ที่ดิน และน้ำ เพื่อทำการเกษตรในที่ดินของตนเองที่มีขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด อันเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับเกษตรกรที่มีที่ดินอยู่ประมาณ 10 - 15 ไร่ ให้มีน้ำในการเกษตร และการเป็นอยู่อย่างพอเพียง เพื่อความพออยู่พอกิน ไม่อดอยาก มีปัจจัยสี่บำรุงหล่อเลี้ยงชีวิตอย่างพอเพียง ไม่ขาดแคลน และมีชีวิตที่เป็นสุขพอสมควรแก่สภาพ

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิต และอาชีพตามแนวทางทฤษฎีใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้⁶

ขั้นที่ 1 ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น (การผลิต)

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง หรือที่รู้จักกันดีในอีกชื่อหนึ่งว่า เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นขั้นเริ่มต้นที่มีความสำคัญ เพราะว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผลิต

หลักพื้นฐานที่สำคัญที่จะปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่งนี้ คือ เกษตรกร หรือเจ้าของที่ดิน ต้องมีพื้นที่ทำมาหากินแปลงเล็ก ๆ หรือค่อนข้างจำกัดไม่เกิน 15 ไร่ ทั้งนี้ สถานะพื้นฐานของเกษตรกร คือ มีพื้นที่น้อย ค่อนข้างยากจน อยู่ในเขตเขตรักษาพันธุ์น้ำฝนเป็นหลัก โดยในขั้นที่ 1 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพของการผลิต เสถียรภาพด้านอาหารประจำวัน ความมั่นคงของรายได้ ความมั่นคงของชีวิต และความมั่นคงของชุมชนชนบท เป็นเศรษฐกิจพึ่งตนเองมากขึ้น ซึ่งในระยะเริ่มแรกเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ประหยัด มีความพอเพียง และสามารถเลี้ยงตัวเองได้ก่อน ทั้งนี้ ต้องอาศัยความขยัน มานะ อดทน รวมถึงต้องรู้จักสามัคคีในท้องถิ่นของตนเอง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นจึงกำหนดเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายของการผลิตว่า ต้องการผลิตข้าวสำหรับการบริโภคได้เพียงพอตลอดปี โดยครอบครัวหนึ่งทำนา 5 ไร่ ก็จะมีข้าวพอกิน

สำหรับหลักปฏิบัติในการดำเนินงาน จะต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรดิน และน้ำเป็นสำคัญ ร่วมกันกับการบริหารจัดการเวลา เงินทุน และกำลังคน⁷

การจัดสรรพื้นที่ทำกิน และที่อยู่อาศัยตามแนวทางทฤษฎีใหม่ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงคิดคำนวณเป็นสูตรไว้อย่างคร่าว ๆ ว่า ในพื้นที่แต่ละแปลงควรประกอบไปด้วย นาข้าว 5 ไร่ พืชไร่ และพืชสวน 5 ไร่ สระน้ำ 3 ไร่ ที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ อีก 2 ไร่ รวมทั้งหมด 15 ไร่ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 : 30 : 30 : 10 ซึ่งสัดส่วนนี้อาจมีการปรับเปลี่ยน หรือยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง : สระกักเก็บน้ำ

พื้นที่ประมาณร้อยละ 30 ส่วนแรกให้ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อใช้สำหรับเก็บน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนจัดการเลี้ยงสัตว์น้ำ และพืชน้ำต่าง ๆ เช่น เลี้ยงปลา ปลูกผักบุ้ง ปลูกผักกะเฉด และอื่น ๆ เป็นต้น

การขุดสระน้ำจำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะของดินว่า มีความสามารถเก็บน้ำได้ หรือไม่ ดังนั้น จึงควรมีการตรวจสอบสภาพดินก่อนดำเนินการขุดสระ และอีกประการหนึ่ง คือ ตำแหน่งของการขุดสระน้ำ เนื่องจากสระน้ำต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ จึงควรอยู่ในพื้นที่ที่สามารถรับน้ำได้มากที่สุด ส่วนพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ ควรขุดสระอยู่ใกล้ และต้องสะดวกต่อการนำน้ำไปใช้ประโยชน์ด้วย

พื้นที่ส่วนที่สอง : ปลูกข้าว

พื้นที่ส่วนที่สองร้อยละ 30 นี้ให้ปลูกข้าวเพื่อใช้บริโภคสำหรับครอบครัวให้พอเพียงตลอดทั้งปี ไม่ต้องไปซื้อหาในราคาแพง ทุกครัวเรือนสามารถอยู่รอด และพึ่งตนเองได้ นอกจากนี้ การปลูกข้าวจะต้องพิจารณาถึงการคัดเลือกพันธุ์ และเทคโนโลยีในการผลิตที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ตลอดจนลักษณะสังคมของเกษตรกร ควรปลูกข้าวสำหรับการบริโภคก่อนแล้วจึงใช้พื้นที่นาที่เหลือปลูกข้าวพันธุ์อื่นที่ตลาดต้องการเป็นลำดับรองลงมา

พื้นที่ส่วนที่สาม : ปลูกไม้ผล พืชไร่ พืชผัก

พื้นที่ส่วนที่สามร้อยละ 30 ของพื้นที่ ให้ปลูกไม้ผล พืชไร่ พืชสวน พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้ในการบริโภค ถ้าเหลือจากการบริโภคก็นำไปจำหน่ายเพื่อเป็นการเสริมรายได้ การปลูกพืชหลากหลายชนิดจะเป็นการช่วยกระจายเงินทุน แรงงาน น้ำและปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ตลอดจนช่วยลดความเสี่ยงของความแปรปรวนอันเกิดจากธรรมชาติ เศรษฐกิจ และความเสียหายที่เกิดจากโรคพืช หรือแมลงศัตรูพืชด้วย

แนวทางในการเลือกปลูกพืชผสม พืชหลายชนิดทำประโยชน์ได้มากกว่าหนึ่งอย่าง หรือ
 อเนกประสงค์ การเลือกปลูกพืชผสมผสานหลายอย่างในพื้นที่เดียวกันต้องอาศัยคำแนะนำ
 ทางวิชาการ และประสบการณ์ หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะพืชพรรณบางชนิดอยู่
 ร่วมกันได้ บางชนิดปลูกร่วมกันไม่ได้

พื้นที่ส่วนที่สี่ : ที่อยู่อาศัย และโรงเรียนรวมถึงอื่น ๆ

พื้นที่ส่วนที่สี่ คือ รัยละ 10 สำหรับไว้ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนน คันดิน โรงเรียน
 เรือนเพาะชำ และอื่น ๆ การเลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงปลาควรคำนึงถึงแรงงาน เงินทุน และ
 พื้นที่ที่เหลือ เพื่อเป็นรายได้เสริม และอาหารประจำวันสำหรับครอบครัว เช่น หมู ไก่ ปลา
 เป็ด กบ เป็นต้น สำหรับเทคนิคในการเลี้ยงสัตว์ตามแนวทางทฤษฎีใหม่ สามารถขอ
 คำแนะนำ และคำปรึกษาจากนักวิชาการ เช่นเดียวกับการปลูกพืช การสร้างโรงเรียน
 คอกสัตว์ หรือเล้าสัตว์ครอบมบ่อปลา หรือการขุดบ่อปลาให้มีระดับความลึกต่าง ๆ กัน
 เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง (การรวมพลัง)

เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการ และได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลผลิตแล้ว ก็ต้องเริ่ม
 ก้าวไปสู่ขั้นที่สอง คือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ในการที่เข้ามาร่วม
 แแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การผลิต เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ ขั้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช
 บัญ การหาน้ำ และอื่น ๆ เพื่อการเพาะปลูก
2. การตลาด เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่าง ๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้
 ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหาขุ่ยรวบรวมข้าว เตรียมหา
 เครื่องสีข้าว ตลอดจนการรวมตัวกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดี และเป็นการลดค่าใช้จ่าย
 ลงด้วย
3. ความเป็นอยู่ เกษตรกรจะต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการ
 ดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่าง ๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้าที่พอเพียง

4. สวัสดิการ ในแต่ละชุมชนควรมีสวัสดิการ และบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานีนามัย เมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้ให้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ
5. การศึกษา มีโรงเรียน และชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง
6. สังคม และศาสนา ชุมชนควรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสังคม และจิตใจ โดยมีศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน

กิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ ส่วนราชการ องค์กรเอกชน มูลนิธิต่าง ๆ ตลอดจนสมาชิกในชุมชนด้วย

ขั้นที่ 3 ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า (การร่วมมือกับแหล่งทุน)

เมื่อดำเนินการผ่านพ้นขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรจะมีรายได้ดีขึ้นฐานะมั่นคงขึ้น เกษตรกร หรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือ การติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงินทุน เช่น ธนาคารพาณิชย์ องค์กรการเงิน รวมถึงบริษัท ห้างร้านเอกชน เช่น ปิ๊มน้ำมัน ร้านขายปุ๋ย เป็นต้น เข้ามาช่วยในการทำธุรกิจ การลงทุน และพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ฝ่ายเกษตรกร และฝ่ายธนาคารกับบริษัทจะได้รับประโยชน์ ร่วมกัน กล่าวคือ

1. เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูง ไม่ถูกกดราคา
2. ธนาคารกับบริษัทสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ ซื้อข้าวเปลือกโดยตรงจาก เกษตรกร และนำมาสีเอง
3. เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก (เป็น ร้านสหกรณ์ ซื้อในราคาขายส่ง)
4. ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคลากร เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ให้ เกิดผลดียิ่งขึ้น

การนำทฤษฎีใหม่ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

ทฤษฎีใหม่เป็นทฤษฎีที่เกิดจากพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีลักษณะบูรณาการ ผ่านการทดลองโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่พระองค์ทรงมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการหลวง ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่สามารถให้ผลได้จริง และสามารถนำไปใช้อย่างได้ผล มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาประเทศไทย และชุมชนไทยบนพื้นฐานของภูมิปัญญาของคนไทยที่มีความสืบเนื่อง ถ่ายทอดต่อกันมา ยาวนาน จึงมีความเหมาะสมกับการพัฒนาประเทศไทย และชุมชนไทย เพียงแต่ต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับพื้นฐาน และบริบทของชุมชนแต่ละแห่ง

ประเทศไทยดำเนินการพัฒนาประเทศโดยใช้แนวทางการพัฒนาตามแนวคิดทุนนิยมตะวันตกมากกว่า 50 ปี การพัฒนาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังประสบปัญหาในปัจจุบัน สาเหตุสำคัญเป็นเพราะคนไทยไม่สามารถพึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจได้ มีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินตัว ไม่สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศทุนนิยมที่ร่ำรวยกว่าได้ จึงสามารถกล่าวได้ว่าการพัฒนาประเทศตามแนวคิดของประเทศทุนนิยมตะวันตกนั้นไม่เหมาะสมกับประเทศไทยอีกแล้ว ในขณะที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ทดลองแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมไทย และก่อเกิดผลความสำเร็จเป็นอย่างดี มีความเหมาะสมกับคนไทย และประเทศไทย จึงสมควรอย่างยิ่งที่คนไทยโดยเฉพาะรัฐบาลไทย นักวิชาการ นักพัฒนาจะได้นำทฤษฎีใหม่มาใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาประเทศ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวอย่างจริงจัง

ทฤษฎีใหม่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้มีฐานะความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับ กระทั่งมีเศรษฐกิจพอเพียงรวมพลังกันจนชุมชนมีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ อันจะนำไปสู่การทำธุรกิจขนาดใหญ่ได้ นับเป็นการผสมผสาน หรือการบูรณาการแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่ถูกต้อง และเหมาะสม ทั้งนี้ ได้ผ่านการพิสูจน์ ทดลองมาแล้วจนประสบความสำเร็จ

สรุปผลการวิจัย

โครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ของวัดมงคลชัยพัฒนาตามแนวคิดทฤษฎีใหม่ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบรรเทาความยากจนให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร ให้สามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง และเพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยวิธีการง่าย ๆ แบบค่อยเป็นค่อยไปตามศักยภาพตามกำลังความรู้ความสามารถ และภูมิปัญญาของตนเอง เพื่อให้พอมีพอกินไม่อดอยากในเบื้องต้น ต่อจากนั้น จึงค่อยยกระดับไปสู่ขั้นก้าวหน้า เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้นตามลำดับ โดยอาศัยการรวมพลังในรูปของกลุ่ม หรือสหกรณ์ และการร่วมมือกับองค์กรนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ มูลนิธิ และองค์กรเอกชน เพื่อขอรับการสนับสนุน ช่วยเหลือด้านการติดต่อการประสานงาน การจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน รวมทั้งร่วมมือกันในการลงทุนเพื่อการผลิิตการแปรรูป

ทฤษฎีใหม่ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นไปตามหลักการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาประชาชนให้เกิดการพึ่งตนเองได้ ด้วยเหตุที่สังคมไทยยังมีคนจำนวนมากที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนชนบท ดังนั้น การพัฒนาชุมชนตามแนวทางทฤษฎีใหม่ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะชุมชนชนบทที่ถือเป็นรากฐานที่มั่นคง และเป็นตัวกำหนดความมีเสถียรภาพของประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะ

การนำศาสตร์พระราชามาตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ยากไร้ หรือเกษตรกรไทยเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้จริง เพื่อบรรเทาความยากจนให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรให้สามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง พึ่งพาตนเองได้ แม้จะมีกระแสต่อต้าน และมีปัญหาอุปสรรค จะต้องมีความอดทน และเชื่อมั่นด้วยความหวังที่จะหลุดพ้นจากความทุกข์ยากอยู่อย่างพอเพียง มีชีวิตที่มั่นคง และมีความสุข